

BAKKALCHO

3^{ki} Diri Kiiro 44 Wocawaaro 10, 2016 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

Foto Iyyoob Teferi

“Itophiyu dagati jawaata anga kaajjillunni dhagge loosa suffino”

- Xaphoomu ministirichi Abiy Ahimed (Dr)

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- Itophiyaha haanju harumi mixonni xaa geesha 32.5 biliyoone chigginyubba kaasantinota IFDR Xaphoomu Ministirichi Abiy Ahimed (Dr) buuxisi.

Xaphoomu ministirichi Abiy Ahimed (D/r) haanju harumi laynki gafa umi diri jeeofote amuraati tenne lamala giddo Oromiyu qoqqowi Soojjaati Shewa zoonera Looma woradi Jogo la ayyote harinsanna assino hasaawinni; baalanti Itophiyu daga qooxeessase haanja uddisiisate haqqe kaasa

calla ikkikkinni, sagalenna xagicho kaasa, xena woshsha, malawo batasa, saadate ikkado sagale qixxeessanna bushshu hoshoshama gatisa ikkinota huwattara hasiisannota xawisino.

Qoola...7

‘Amandoanni dirinni Abbay kofatto ledote onte Terbayinubba wolqa burqisa hanaffanno’

-Injiiner Habtaamu Ittefa (Dr.)

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- Konni albaanni loosu giddora e'ino lame Terbayinubba ledotenni 2016M.D Abbay kofattonni onte Terbayinubba elektiriikete wolqa burqissanno gede loonsanni hee'noonnita Injiiner Habtaamu Ittefa (D/r) xawisi.

Wayinna Wolqate ministirichi Injiiner

Habtaamu Ittefa (D/r) Itophiyu piresete uurrinshara coyi'rino garinni; xaa yanna Abbay kofatto lame Terbayinubba elektiriikete wolqa burqissanni no.

2016M.D ledote onte Terbayinubba elektiriikete wolqa burqissanno gede assinanni; Terbayinubbate loosi goofanno woyte mitteenni

Qoola...7

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yanna illitino tekinolojete deerrinni Koor Baankinge tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonni owaate qixxaabbino. Ikkinohura, ki'ne maa agadhitammiya! Qooxeessi'nera afantanno Sidaamu Baanke sinnara hadhine Sidaamu Baanke Gutamme!! Baanke uytanno addi suuqote shallago;

- Furra Meentu Addi Sunqo
- Wollamma Wedellu Addi Sunqo
- Ooso, Qaaqqullu Addi Sunqo

Teessonke

- +251 11 46 29609
- +251 9441 19303
- Poostu Saaxine Kiir-565
- E-meele-Info@sidamabanksc.com
- Feesi-Buulee= www.Sidamabanksc.com
- Bilchaatate Doornhi Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE
Sidama Bank S.C. Mitteenni Dandineemmo!!

የገንዘብ ስጦታ ማዘጋጀት
VEDIA TRADING PLC

IJAARAANOTE
DIKKOTE BASE

LEDOTENO

SHIINSHEEMMORI

- Kalqaba Shama Capana (Reinforcement Bar)
- Angilata Staila (Angle Iron)
- Misamare (Nail)
- Kalshaho Shawa (Black Wire)
- Qa' minsoonni Heqqe (Plywood)

Owaatamaanote Baatooshshiwelto
Hodhishahu Ka'alo
9193

Yegoradigital.com | Bole Medhanealem Building
6th Floor, Addis Ababa

“Haanju haruminni kaansoonni chigginyubba miinju horoseno luphiimate”

-Kalaa Desta Ledamo

Gaazeexu Odeessaanchinni

Addis ababa:- Haanju haruminni kaansoonni chigginyubba duucha horo afidhinore ikkasenni miinju handaarinni noonsa horono luphiima ikkitinota Sidaamu qoqqowi

Qoola...7

“Abbay waa horoonsi'ra lainohunni Gibitse fajjishiishi'nanni loosate lawanno garinni malaatissenke yinannire Itophiyu konni albaannino diadhitino; albillichono adhitannokki hedooti”

-Yaiqoob Arsaano (Dr.)

Addis Ababu Yu/Ro/Abbay Way Hajo Xiinxallaancho

Qoola 5

“Durimmate bue kaajjine loosate”

Qoola 8

Bakkalcho

Odo

Geediote Daga Budu Baattote ofollanna Baale Ilaalla Gobboomu Paarke Kalqete Donna ikkite borreessantu

Gaazeexu Odeesaanchinni

Addis Ababa:- Geediote daga budu baattote ofollanna Baale Ilaalla Gobboomu Paarke kalqete Donna ikkite Halantino Mootimmuwa Rosu, Sayinsetenna Budu Uurrinsha (UNESCO) borreessinonni.

Wodiidi Itophiyi Qoqqowira Geediote Zoonera afamannoha Geediote budu baattote ofolla Saudi Arebiyaho Riyaadi harinsooni 45ki Halantino Mootimmuwa Rosu, Sayinsetenna Budu Uurrinsha Kalqete Doni Komite Kalqete Dona ikke borreessamanno gede assitino.

Songote aana afantinoti Turizimete Ministeere Ministircho Ambaassader Nasiise Caalina Donu Xiinxallonna Agarooshshi Biiloonni Qaru Dayrekterichi Kaa'laanchu Pirofeeseri Abebawu Ayyalew Geediote daga heedhanna heeshshote suudenna budu baattote ofolla akate lainohunni beeqqaanote tittirotenni huwachishshino.

Wodiidi Itophiyu Qoqqowira illete baxxissanno turizimete baychi giddo Geediote daga baattote ofolla mitto ikkitinota coyi`rino.

Baattote ofolla gari illete baxissanota assanno coyi giddo mitto Soojaati Afirikira Seeda diro kiirsiisino qansoonni kinna doni mittoho yiino.

Baattote ofolla giddoseenni 6 kumi ale ikkitanno qansoonni kinna amaddinoha ikkana; xiinxallonna buuxo assitanno

fullahaanora hattono gobbanna giddo daa`ataano wodana goshooshanno akata uddi`rinoha ikkinota huwachishshino.

Konni aleenni dancha baattote ofolla ilamate sayissanna keeshshinoha ikkana; dubbonna giwirinna mittowa qolle harinsanniha ikkasi woluwiinni baxxinoha assannota caakkeessino.

Geediote budu baattote ofolla doni dagoomu heeshshonna bude lellishatenni sae addi additi buubbannota cea, saadanna gati laalcho hanqaffe amaddinote.

Geediote baattote ofolla Kalqete Doni ikke borreessamasi donaho suffino towaanyonna agarooshshe assate sae, jawa turizimete daa`atto ikkanno gede dandiisiissanno yine agarranni.

Wodiidi Itophoyi Qoqqowi Pirezidaantichi Kalaa Xilahuni Kebede, Kalqete Donu Komite Geedio budu baattote ofolla UNESCO Kalqete Dona ikke borreessamanno gede gumulo sayissinohura, hawalle tashshi yii`none yitanno sokka sayisino.

Pirezidaantichu, Kalqete Donu Komite Geedio budu baattote ofolla UNESCO kalqete Dona ikke borreessamanno gede gumulo sayisansa kaima asse sayisino sokkanni Geediote baattote ofolla illete baxissanno turizimete jironke giddo mittoho yaanni xawisino.

Geediote daga, dubbu manchi beetti heeshshora qara ikkinota balaxxe huwate qaaqu gede towaattanni ilamate sayissanni abbitino jiro ikkasi buuxisino Pirezidaantichu; budu baattote ofolla konni dhagete budi gumaati yiino.

Qoqqowu mootimma Geediote baattote ofolla UNESCO kalqete Donna ikke borreessamanno gede illacha tugge loossanni keeshshitinota xawisino Pirezidaantichu; kuni gumi borreessamanno gede jawa qeecha fultino Federaalete Mootimmar galata shiqisheemmo yiino.

Pirezidaantichu xawishshi aana, qoqqowu mootimma dagate ledoo halamatenni donaho hasiissannota suffino towaanyonna agarooshshe assatenni, turizimete baycho

ikkanno gede illachiishshe loosanno. Xaano Geediote dagara, qoqqowoho, hattono Federaalete mootimmaranna Itophiyu dagara hawalle tashshi yiinonke yiino.

Amadiisiantino odooni, Baale Ilaalla Gobboomu Paarke Kalqete Dona ikkite UNESCOte borreessantino.

Hattonni, 45ki Halantino Mootimmuwa Rosu, Sayinsetenna Budu Uurrinsha (UNESCO) songora Baale Ilaalla Gobboomu Paarke kalqete Dona assine borreessiinonni.

Baale Ilaalla Gobboomu Paarke borreessantinohu Itophiyahu 2ki jawa kalaqamu Dona, kalqetenni kayinni 11kita ikkite borreessantino.

45ki kalqete Doni songo aana Itophiyu lame jajjabba turizimete baychuwa kalqete Dona assite borreessiisa dandiitino.

Muli yannara Itophiyahu borreessinoonni kalaqamunna budu Donna 11te widira lossinoonniha ikkana; Afirikunni kayinni 101kiha donna UNESCO borreessitino.

Abbay Kofatto Shoolki Dooyicho Waay wo'ma dancha hexxo ikkitinota mite mite Sidaamu Qoqqowi teessaano xawissu

Abrahaam Saamuel

Addis Ababa:- Sidaamu Dagoomi Qoqqowi teessaano Abbay Kofatto shoolki dooyicho waa wonshate mixo jeefo ganasenni jawu hagiirri maciishaminonsata xawissino; Kofatto ijaarante jeffuro dagate jawa hexxo noota kulte; Kofatto ijaarante jeefo ganta geeshsha xaano woxunni ikko wolqatenni qeechansa fultannota buuxxissino.

Kalaa Taaddesse Yenu Harooreessu Woradi teessaanchooti. Abbay Kofatto shoolki dooyicho waa wonshate mixo jeefo gantano daafira addintanni tashshi yiinosita xawise; tini kofatto ijaarante jeffuro Itophiyu dagara jawa hexxo ikkitinota xawisino.

Kalaa Taaddesse tini Abbay kofatto jeefo ganta geeshsha woxisinnino ikko wolqasinni umisi qeecha fulannota kule, dagano uminsa qeecha fultanno gede kakkaayisate loosu loosannota buuxisino.

Abbayi kofatto ninke Itophiyu dagara baxxitino tiro afidhinote yiinohu wolu Hawaasi Quchumi teessaancho Kalaa

Taaddese Yene:-
Horooreessu Woradi teessaancho

Qabbanni Dikaaleho. Isino hedosi woranni, Abbay Kofatto ijaarantanni noo baychi geeshsha mare illesinni towaanyo assinota kule; mitto Itophiyu qansichi gede shoolki dooyicho waa wonshate mixo jeefo gantano daafira hagiirru maciishaminosita hasaawino.

Kalaa Qabbanni, Alba tenne kofattora aganu damoozasi baate boonde hidhe umisi irko asse qeechasi fulino. Xaano

Qabbanna Dikaale:-
-Hawaasi Quchumi teessaancho

Kofatto jeefo ganta geeshsha irko assanni qansichimma`ya dilaala fuleemmo` yiino.

Tenne jawa Pirojekte ijaarante jeefo gansiisate geeshsha iillisha, Kalqete dagoomi aana Itophiyu dandaannotanna jawa gobba ikkasi lellishannota Kalaa Qabbanni lede xawisino.

Albihi Itophiyu Xaphoomu Ministerichi Mellese Zeenaawihu, olluubbatenna kalqete gobbuwa xiiwo badhera qolatenni, Abbay

aana pirojekte loosu waa kofatenni daga tunsichu giddonni fushsha noonke yee Itophiyu daga qacetenni qacete geeshsha kakkaayisatenni Badheessa 23, 2003 M.D baayridiita Abbayi kofatto safinoti qaangannite.

Hanafote yannara Gibitsenna kalqete gobbuwa, tenne kofatto ijaarante jeefo gansiisannikkiha lawinsarano; Itophiyu daga kiisenni fulino womaashshi callunni jawa ikkitino kofatto ijaarante xaa yannara jeefo gantanno gede assinanni hee`noonni. Tenne jawa pirojektete loosu haammatu jeefo afi`reenna lame terbaayne loosu giddora eessine caabbicho burqinse horonsi`ra hananfoonni; olluu gobbarano hirre eono afi`ra dandiinoonni.

Tayxeno shoolki dooyicho waa wonshate mixo jeefo ganteenna sa`u lamalara Dr Abiy Ahimedihu Itophiyu dagara, "Hawalle tashshi yiino`ne" yee sokka saayisotino qaangannite. Tenne harunsite qoqqowubate pirezidaantootino hagiirru sokka saayisite kofatto jeefo ganta geeshsha qoteho uurrannota buuxisinnoti qaangannite.

Guulcho Heddo

Abbayi Kofatto jeefo gantanno gede dagoomu beeqqo kaajjito!

Abbayi kofate heddo ha'nurimma Itophiyu dagate. Miinju bueno ninkeeti;ogeeyyeno ootootosenni fultinote. Woxu noosihu woxisinni,egenno noosihu egennotenni dhuku noosihu dhukisinni kaa'lanna kuneeeti Abbayi kofatto shoorki doyicho guutino garinni wo'miteenne haaro diro hagiirrunni hananfoommo.

Diru dirunkunni Benschangul Gumuzete Gubu widinni haarore macciishshinannilla hee'noommo. 2015 MD ei yannara umi doyicho wolqa burqisa hanaffinota lallambi; tayixe waa wonshate amuraati 90 anga ale iillinotanna shoorki doyicho keerunni wonshinonni faajje assinoo. Kuni hallisenni tayisse nooseha tuqqitino Itophiyu dagara hagiirre kalaqino. Hagiirre calla ikkikkinni hexxo luphi assino duduwooti.

Ama hooffille hirte, annu mininni qalaalticho saada hirateni ilamate ille fa' nitanno gede dagganno ilamara "Abbay" yinanni kofattote sumuda wore saino. Bashsho annuwunke "Abbayi galannowa afi'rinokkihi kincho duqge doyaanno" yitanno yaattooti ragisiinsoonninkehu. Amaaru afii yaatto rosiisanno rosiisaanchino tenne yaatto lawishshunni kayisanno. Techo kayinni hattenne dhagge soorritino ilama ga'a oosonsara "Abbayi Itophiyu mudukkinni burqe Itophiyu giddo gele galatenni Itophiya latisanno kaaliqi Elto" yine coyi'nanninna naaxxine addaxxinanni dhagge worroonni.

Abbayi Kofatto Ilama Waay jiro horoonsidhe lata dandiitannota leellishshanno maalaleti dhaggeeti. Kofattote gatamarshi gobbate lopho ollohisate doorshu nookki uduunnichooti. Kofattote ijaarshi gobbate lopho sufisate qara doogo ikkasinni rahe goofanno gede dagate beeqqo roore baqqi yaa hasiisanno.

Kofatto gobbate dhaggeenni ijaaroonni safote latishshuwa giddonni duuchu handaarinni baca qarubba tirtannota jawa pirojekite assannose. Baxxinohunni Itophiyu daga woxinninna uminke ogeeyyenni ijaarranniha ikkasi dagate mereero mittimanna kaajjille kalaqqino bayira piroketeeti.

Gooffe owaante aa hanafanno woytano baraassanno ikkonomete qeechi luphiima ikkasi addaho. Looso kalaqte ragaanni afi'nanni kaayyo Itophiyu giddo nooha loosu hoonge ajishshanno yine hexxo tungoonni ijaaraati. Kofatto qansootunnita jawaante kaajjishannino aleenni dagate horaameessimanna mittimma roore kaajjishannota ikkase xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed xawisnota qaangannite.

Itophiyu daga kofattote safote kincho tungi yannanni kayisse qeechase fulatenni annimma macciishshamme leellishshanni noota anfooniha ikkana gattinoti ijaarshu loossa gooffanno geeshsha dagate beeqqo roore kakkaa hasiisanno yannaati.

Mitte yannara nooti Itophiyimma bareende "Hananfoommoha gunde wole hananfeemmo" yitannotenkanni. Hatte bareende techono kakka`anna loosunni leella hasiisanno.

Mootimma kofattote ijaarshi ledo amadisiisaminohunni haammata dipiloomasete loossa gumultanni keeshshase jawaachinshannitanna baxxinohunni fullahaano kalaqamu jiro horonshi seeri kaiminni horonsi`rate qoossonke leellishatenni uminke qeecha fula hasiisanno.

Kofatto Afrikaho jawa wolqa burqisannota ikkase ledo amadisiisaminohunni Afriku buudi gobbuwa ledo ikkonometenna olliimma xadooshe kalaqqannote.

Itophiyu industiretenna laashshote handaaranni jawa guma borreessiisanno gede dandiisannoha ikkasinnino aleenni dagannita heeshshote deerra woyyeessate ragaanni jawu qeechi heerannoseti dihuluullisanno.

Itophiyu buximate giddonni fulate sharrantanno ikkinna hundi dhaggeenni calla diheedhannona 4ki doycho way wonshate loosino mixinoonni garinni gumulamasi mootimma kaajjillenna diplomaasete guma leellishannoho.

Gibitsootu kofattote ijaarsha gufisate Ameerikunna Awuropu anga wodhitara hasidhuroho Itophiyu assitino kaajjado diplomaasete loosinni hasaawu Afrikaho ikkanno gede amaddino uurrinsha loosunni leeltino.

Abbay kofatto horaameessimma Itophiyu sannate hooggina abbay xashsho horonsi`rate qoosso buxisate aleenni loosu hoongenna buximase qarra tidhate kaayyo kalaqannoseta ammannanni.

Konne adda assate kofatto hananfi yannara noohu dagoomu beeqqonna kakaosshu qacce iilla geeshsha sufa noosita deama dinonke. Kofatto mittimatenna bayirroonyinke xawishsha ikkasenni

Kuni gafi addi addi polotiku, miinjunna dagoomitte hajubba lainohunni qansootu xawado hedonsa wortannowaati. Konni gafira fultanno borro qixxaawote kifile uurrinsha dixawissanno.

Xawado Heddo

Bacu raga horo haanja haruma!

Kalqe hemeelsino diilalote gadi soorora malu haqqe kaasate. Anje rosaanchu hee're Joogiraafete rosiisaanchi xa'minoe xa'monna hedewelcho xa'meenae dawaroommo dawaro giddo'yanni ba'annokkire buqee'yara suuqqinoe. Joogiraafete rosiisaanchi baattote hoshoshamanna diilalote gadi soorore rosiise kai gedensaanni hedewelcho "What is erosion" yee xa'minoe.. Engiliizete afiinninna Amaaru afiinni karse rosiisannonkehura xa'mo hedewelcho ikkiteenae; "Erosion is the Meshershering of Afer" yaatenni dawaroommo.

Xa'monna dawaro'ya macciishshitino rosaanono rosiisaanchuno oso'litinono, hagiidhino. Hattenne yannara saaloommo ikkinniina baatto hoshoshannore korkaatunninna kaimunni amadisiise rosiisinoe rosi giddo'yara no. Techo baattote hoshoshamare ikkikkinni xa'phoomunni diilalote akati soorro agawate Itophiyu haanju haruminni adhitino jawaata qaafore kayisate hasi'reeti. Baattono hoshoshantannohu haqqu dolamanna dolloonna basera riqiwa hoogatenni ikkinota kayinni deammoonke. Diilalote akatino kalqe danote tugannohanna bidhachishinoha ikkanni dayino.

Kuni qarri kalqete daga babbaxxitino shetto aana tuganni no; aaneteno dagganno ilama addi addi jifora reqeccaabbanno gede assara dandaannota mashalaqqubba hala'ladunni leellishshanni no. Qarru duuchunku aleenni techo barrinni baca mitimmubba giddoonni sa`ate gadachantanni afantanno Afriku dagara bushinoha ikkannota ammannanni.

Itophiyu daganna mootimma tenne kalqoomitte qarra; gobboomu deerrinni gargadgate babbaxxitino wo'naalshubba assa hanaffunkunni dirra kiirantino. Konninnino borreessiisanni noo seyoo kalqoomu afamishsha tifatate gobbaanni gobbate gede afisiisanni noo horono luphiimu garinni lexxitanni daggino.

Konni giddonni sa'u shoole dirra keeshshinohu umi doycho haanju harumi amuraati mittoho. Konni amuraatinni gobbate gede 25 biliyoone chigginyubba kaansoonni. Mittu barrinni 350 miliyoone chigginyubba kaasatennino haaro dhagge borreessatenni; kalqoomu riikoode hiiqqa dandiinoonni. Kunino dhagge loosa budese assidhino dagankera ledote biifille guggushshino.

Diilalote gadi soorro kalqoomu yaaddo ikkitino tenne yannanni gumulamanni noohu haanju harumi amuraati Itophiyunna dagase kalqete luphi yite leeltanno gede assino; handaarunni borreessiisanni no seyoono batinyu wodana xuriirinhonna wo'naalshu deerrinnino luphi yino afamishsha uyinanni hee'noonni gobboomu seyoo ikkino.

Sa`i dirinni 2015 M.D xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (D/r) layinki gafa haanju harumi amuraate umi diro ella 1/2015 M.D "Ga'a techo kaanso" yaanno massagote hedonni Affaarete qoqqowira hanafisiisino; yannate 6.5 biliyoone chigginyubba kaasate mixo amande xawinsoonnitanno qaangannite.

Konni amuraatinni; maaja 10/2015 M.D

harinsoonni chigginye kaasate qixxaawonni gobbate gede konni alba angankera noota mittu barrinni 350 miliyoone chigginye kaasannita kalqoomu kibrewosene 566 miliyoone widooge woyyeessinoonni. Mixote aleennino 7.5 biliyoone chigginyubba kaasa dandiinoonni. Konninnino dhaggete aana loosa dandiisanno gobboomu millimillo kalaqanna gumaame assa dandiinoonni.

Haanju harumi bacu raga horo sinqisi'rinoho. Diilalote gadi soorro gargadhatenni sa'ne; sagaletete gidinni meessa dandaate hananfoommo gobboomitte wo'naalora jawaata wolqa ikkannota ammannannihu; haanju harumi amuraati; qansootaha ledote eotenna loosu bue ikkanni no. Aanteteno kalqoomu deerrinni gobba karboonete hidhonni tiro noose eo heedhannose gede dandiisannota ammannanni.

Konninni saeno; haanju harumi tenne ilamanni sae dagganno ilamara woyyitino gobba tareessate hananfoommo beeraawe millimillora jawa dhuka ikkannoho. Baxxinohunni dagganno ilamara injiitannonna agarantino gobba ragisate heerannosi duuchu handaari horo afuunni sae illatenni leellanni no halaaleeti.

Anfinte gede ninke Itophiyu daga sannate harinsho giddo tatta'annokkinna shaangitannokki dhagge ayiddeeti. Tenne dhaggubba duduwi sannate noo ilama qaagatenni sae, aantanno ilamara beeraawete ayirrinnyi bue ikkansa xawu fajooti.

Haanju harumi amuraatino tini ilama bero dhagge loosse sa'ino annuwi ooso ikkansa buxisannoha; dhagge loossannota ikkansa leellishannoho. Gobbasita ga'a kaayyo mu'ranno, dagganno ilamara dancha safo tugannohanna yanna keereessannoha dhaggete harinsho giddo jawa bayicho uyinanni loosooti.

Adiwaho gumulantinoti sharrote dhagge techo geeshsha Itophiyu daga wolaphonsara assitino harinsho kulatenni sae aantanno ilama wolaphonsanna bayirroonyensa kisiisannokki gede assitino. Abbay kofattonnino Itophiyu daga uminsa kaayyo uminsanni murate hasattonsa woowancho ikkinota kalqe maala'lissino murciraanchimmani loosunni leellishshino.

Diilalote gadi soorro kalqe yaachishanni noo tenne yannanni gobbate gede gumullanni hee'noommohu haanju harumi amuraatino; hundi ilama gede tini ilamano baxxino garinni hunkisenni borreessatanni noo; kalqoomu afamishshisino xaa geeshsha gotti yite macciishshantanno dhaggeeti. Tenne dhagge roore seyoonni sufusano tenne ilamara jawa yawooti! Haanju harumi baatto hoshoshamatenni, gordu quficho qahannokki gede assatenni, xagicho, saga'linanni laalo, borreessinanni dafitaranna ronsanni maxaafa qixxeessatenna konni shiimu qoolira borreesse gudeemmokki horo amadinoha ikkasinni; aantete gattino layinki gafi haanju harumi malaate gafa gansiisate duuchunku qeechanke fula hasiisanno. Kaansoonnitanno awuunto!

Bakkalcho

Bocaasa 10, 2013 M.D Xintami

Itophiyu Pireesete Uurrinshi Qara

Loosu Gumulsiisaancho

Bilbilu Kiiru - 011-126-42-22

Imeele- epa@press.et

Qara Qixxeessaancho

Yaareed Geetaachew

Teeso

Sinu/quchuma - Yekka

Worada -

Minu Kiiru -

Imeele - yaredoyaredozeni2@gmail.com

Bilbilu Kiiru - 011-1-57-25-25

Dikkote Latishshinna Egensiishshu

Imeele - epapromotion@press.et

Bilbilu Kiiru - 011-1264341

Faakise - 011-8111315

Qixxeessaano

Amsaal Felleqe

Abrihaam Samuel

Qiddist Gezzaheny

Abbebech Maatewoos

Egensiishsha haa'nanni kifile

Bilbilu Kiiru - 011-156-98-73

Faakise - 011-1265812

Egensiishsha hirate qineessinanni

Bilbilu Kiiru - 011-1-26-43-39

Websayt: www.press.et

Fb/ [Ethiopian Press Agency/](https://www.facebook.com/EthiopianPressAgency/)

[Sidaamu Afoo](https://www.facebook.com/SidaamuAfoo/)

“Abbay waa horoonsi’ra lainohunni Gibitse fajjishiishi’nanni loosate lawanno garinni malaatissenke yinannire Itophiyu konni albaannino diadhitiino; albillichono adhitannokki hedooti”

Yaiqoob Arsaano (Dr.)

Addis Ababu Yu/Ro/Abbay Way Hajo Xiinxallaancho

Amsaalu Felleqe

Abbay way ikko kofatto lainohunni xiinxallo assatenninna yekkeeramattenni qeechisi luphiimaha. Ilame lophinohu albihi Kambaatu Awuraajji Yaayyama yaamamanno qooxeessira Zegisho yaamamanno addi baseraati. Umi dirimi rososi Kambaatahonna Wolayitta Sooddote harunsino. Layinki dirimi rososi kayinni Addis Ababahonna Ambo Guder yaamamannowa harunsino.

Techoohu Gaazeexinke wosinchi Addis Ababu Yuniversite rosiisaanchonna Abbay way hajo xiinxallaanchooti. Yaiqoob Arsaano (Dr.)

Yaiqoob Arsaano (Dr.) umi digiresi Addis Ababu Yuniversitenni Poletiku Sayinsenna Kalqoomu Xaadooshshinni; layinki digiresi Afriku Kalqoomu Hajonna Poletiku Sayinse rosi golinni Ameerikaho “OHIO” Yuniversitenni hattono sayikki digiresi kayinni Zuuriki Yuniversitenni Nayli Lagi hajo lainohunni harunse maassamino. 1973M.D hanafe poletiku sayinsenna kalqoomu xaadooshshi rosu handaarinni Addis Ababu Yuniversiterra rosiisatenni, xiinxallotenna amaalatenni owatanni afamanno.

Wosinchinke Afriku, Iisiyunna Awuropu Yuniversitubba wayinna dagoomu xiinxallo miilanna Itophiyu massagaanchooti. Alliyenna Wodiidi Ahigure xiinxallo Soojjaati Afriki handaari amaalaanchonna boordete murrichano ikke owaatino.

Wosinchinke Abbay Laginna handaarinni babbaxxitino xiinxallubbanna amaale hattono rosiisatenni afansha afi’rinohanna luphiima beeqqo assinoha ikkana; baxxinohunni, Haaroo’mate kofo Abayi Lagi ledo amadisiisaminohunni baca xiinxallote loosisinni egennaminoho. Wosinchinke ledo assinoommo keeshsho aananno garinni shiqinshoommo.

Bakkalcho:- Itophiyu sa’u muli barrubba giddo Abbay Kofo shoolki doyicho waa wonshate amuraate hooddise Gibitsete Gobbaydi hajo ministirchi Itophiyu kalqoomu seera agarinokki garinni waa wonshitiino yaanni xawisinoti qaangannite; Itophiyu konne assasenni kalqoomu seera diagartino yine hendanni?

Yaiqoob (Dr.):- Gibitsete gobbaydi hajora calla loosanno yinoonnihi kalqoomu seeri dino. Noo seeri Itophiyahono ikko woloottu Abbayi laayyo gobbuwara yine fushshinoonniho. Ikkinohura, Gibitsennihu gobbaydi hajo ministirchi kulanno sumimme Itophiyunna Sudaane Gibitseno lede Awuropu kiiri 2015 garinni malaatissinohu “Declaration of Principle”

yinanni sanadeeti. Tenne sanade giddonni kulannohu isira injaannosi quwa haseeti. Ikkollana, hatti sanade ninkerano lowonta horo afidhino quwubba amaddinote.

Kuri giddonni Bayiriidi Haaroo’mate kofatto waa wonshate amuraati ijaarshu ledo gumullanniho yitannoti kullannite. Konni garinniiti umi doyichonni hananfe shoolki doyicho geeshsha waa wonshate dandiinoonniho.

Woluno, Haaroo’mate kofatto waa horoonsi’rate gari taalo ikkinonna wolootta gobbuwa gawajjannokki garinni wonshinona yaannoho. Anfinte gede Itophiyu konne waa latissanniiti noohu. Kuni kayinni qoososeeti. Korqaatuno, waa latisa latishshu loosi’yara jawa waaga afi’rino yite yawo adhite umisenni diizayne qixxeessitenna baajeette gaante mixotenni loosiissanni nooho. Konne assitanno yannara woloottu gobbuwa gawajjantannokki garinni luphiima qoropho assatenniiti. Diizayineno ikkoto loosi ugari leellishannohu konneeti.

Konne buuxisiisate xeerto ha’ra hasiissukkinni umikki doyicho waa wonshate amuraati Gibitse gawajjanna dila’noommo. Layinkinna sayikki doyichonnino hattonni digawajjantino. Gawajjammoommo yitanno bissa heedhuroho gawajjamansara shiqishshino taje woy shiqishshara dandiitannori dinonsa. Roorenkanni horaameeyete ikkinnina.

Abbay kofora waa wonshatenni laayyote gobbuwara kalaqantanni keeshshitiinoti lolahu dano ajishate ragaanni hattono way diro wo’ma garunni du’namanno gede kaa’linonsa. Laayyote gobbuwa mixidhe, ajuuja amaddenna diizayne qixxeessite loossara dandiitinnokkihaati Itophiyu loossanni horaameeyete assitanninsa noohu. Gobbuwa Itophiyahono kaa’lo assitinnori dino. Ikkinohura, kofattote waa wonsha insa gawajjitannota dikkitino. Kofattote waa wonsha kalqoomu seera sa’inota ikkitukkinni danchu garinni harinsanni hee’noonnihanna qoossonsa xiiwannokkiho.

Konnira, Gibitsennihu Gobbaydi Hajo ministirchi Itophiyu Abbayi kofattora waa wonshate amuraati kalqoomu seera diagarinoho yaannohu isi callu afinohunna wolu afinokki seeri hee’riro coyi’ro ikkinnina sumimmete garinni ikkiro waa wonsha ho’lannori dino.

Bakkalcho:- Awuropu kiiri 2015 garinni Abbayi kofatto lainohunni sasente gobbuwa massagaano malaatissino sumimme may hajo aana illachishshinote?

Yaiqoob (Dr.):- Gobbuwate mereero assinoonni taqqate xawishshi sumimme giddo noo bixxillubba la’nummoro

tonne quwa amaddinote. Kuri tonnenti quwubba aana la’neeti harinsho aate malaatinsoonniho. Lawishshaho, umikki bixxille, Itophiyu haaroo’mate kofo lede waa horoonsi’rate gari wolootta laayyote gobbuwa gawajjannokkinna taalo ikkino garinni ikka noosita leellishanno. Tinino kalqoomu hedo amaddinotenna Halantino Mootimmuwa sumimme giddo nooho. Konnira wolootta gobbuwano danna tayisse sa’anno lagga lainohunni wolootta gobbuwano sumuu yitanno hedo ikkasenni worroonni.

Itophiyu latishsha harisidhanno woyte woloottu gobbuwano assitannote gede waa gutunni horoonsidhanno gobbuwa gawajjantannokki gede qoropha nooseta worroonni. Itophiyu tenne kofatto ijaarate mixidhunna diizayne qixxeessite yannara hattono fushshitiino diizayne garinni ijaarshu looso hanaffe harissanni noohu sumimmete worroonni taqqa harunsiteeti.

Baxxinohunni, waa wonshinannihu jawa xeena gananno yannaraati. Kunino hawadi yannara ikkinohura deerru deerrunkunni hattono diru dirunkunni qarru nookkiha gumulamanni keeshshino. Konni garinni, woloottu laayyote gobbuwa aana luphiima gawajjo iillitukkinni waa wonshinanni dangoonni. Konni ragaanni, Gibitseno ikkito woloottu Abbayi laayyo gobbuwa gawajjantino ikkito dino. Kuni kofattote loosinna waa wonshate gari keeraancho ikkasi buuxisiisinoho. Tini harinsho kayinni yininte gede kalqoomu seeranna taqqa sa’inota ikkitukkinni seeru garinni

loonsanni hee’noonni.

Anfinte gede Abbayi kofattora waa wonshinannihu ijaarshu loosi loosamanni hee’reennanniiti. Tini harinshono taqqate sumimme giddo noo quwira worroonni garinniiti. Konni garinni Itophiyu umi doyicho waa wonshitiinohu ijaarshu deerra lossitu gedensoonniiti. Layinkihuno lawanno garinni ijaarshu looso luphi assini gedensoonniiti. Sayikki doyicho waa wonshitiinohu ijaarshu deerra leddu gedensoonni ikkana; ijaarshu diru dirunkunni lexxanni ha’rano woyte waa wonshate amuraatenno qoteho harinsanniha ikkinohura shoolki doyichono konni garinniiti gumulloonniho.

Tini harinsho leellishannohu Itophiyu Abbay kofattora mitte yannanni waa wonshi’ra nooe yitinokkiitaati. Roorenkanni hawadi yannara way lowohunni wo’me afamannohura yanna agarte woloottu laayyote gobbuwa gawajjantannokki garinniiti wonshidhinohu.

Sumimme malaatinsi woyteno kofattote ijaarshi loosi waa wonshinanni gari sufanno garinni hattono ho’linannikki garinni qorophotenni hasaambenna yekkeero assineeti.

Bakkalcho:- Itophiyu aantetenni harissannohu waa wonshate amuraate lainohunni worroonni ragi maati?

Yaiqoob (Dr.):- Albillichono ikkiro

Wosincho

“Abbay waa horoonsi’ra lainohunni Gibitse fajjishiishi’nanni...”

Qoola 5

kofattote ijaarshi loosi wo’munni wo’ma mucci yee gumulameenna amandoonni mixo garinni 74 biliyoone kiyuubike meetire waa amadda geeshsha Itophiyu hanaffino garinni suffannahalla ikkanno. Ikkinhura, kofattote waa wonshate amuraate ho’litannoti hiitti harinshono dino. Umihunni, Itophiyu loossanni noohu wolootta gawajjannokkinna taalo ikkino garinniiti. Layinkihunni, waa wonshate harinsho kofattote ijaarshinni ledo qoteho harinsanni hee’noonniho. Ikkinhura, ijaarshu loosino ikko waa wonshate gari deerru deerrunkunni gumullanni hee’nonniha ikkasi garaho.

Gibitse kayinni way ajinke yitanno gara buunxi woyte xaa geeshsha shoole doychonni kofattote waa wonshinoonni; konni garinni xaa geeshsha mitturino gawajjinsare ikkasi buuxisiisanno taje shiqsha didandiitino. Hee’ransarano didandaanno. Korqaatuno, kofattote ijaarshi qorophotenni loosamanniiti konni deerrira iillinohu. Aantanno yannarano kofattote waa amandannihu hananfoonni garinniiti.

Bakkalcho:- Itophiyu kalqoomu seera sa’ukkinni sa’ino yine su’ma huna umisenni insa widoonni seera sa’a dikkitannoyya?

Yaiqoob (Dr):- Itophiyu kofattote waa wonshate ragaanni kalqoomu seera sa’ino yaa umesi kaphoho. Gibitsennihu Gobbaydi Hajo ministirchi callu afino seera ikkiro ikkinnina, ninke malaatinsoommohu danna tayisse sa’anno lagga latisate sumimme lainohunni isi yaannoti horontanni digaraho. Konnira ledoteno, ministirchu yaatto garahonso digaraho yaannohu buuxono ikko yekkeero hasiisannoha dikkino.

Bakkalcho:- Gibitsete widoonni togo yaa Itophiyu amaddinoha Abbayi waa latisate harinsho aana kalaqqanno xiiwo heedhannoni?

Yaiqoob (Dr):- Togo yaansa uminsara poletika harisi’rate ikkinnina Itophiyu amaddino latishsha gufisannoha dikkino. Miteekke poletiku sokka Gibitsete dagara ikkana; insarano;” Kuneeti ninke sammi diyinoommo; Itophiyu Abbayi kofattosera waa wonshatannokki gede gargarranni hee’noommo; Gibitsenniha ikkino waa agarranni hee’noommo” yitanno sokka rosantinota dagansara saysate horoonsidhino doogooti yee hedeemmo. Konni ragaanni dagansa ammansiisanno yitanno qaalla doorte horoonsi’ransaati ikkinnina hajo gara ikkiteenna dikkino.

Wole ragaanni, tini yaatonsa rosantinotenna duuchanka woyte yitanni keeshshinote. Gibitsete mannooti techo lno labbanno yaatonsalla leddanni afantannoha ikkana; duucha woyte togoo hedo kayisa dibagisannonsa.

Bakkalcho:- Shoolki doychu waa wonshate amuraate hoodise xaa geeshsha Sudaane yitnori dino; konne hiittoonni laitto? Sudaane sammi yaase Itophiyu amaddinohu halale ikkasi buuxisiisannoha yite hedatto?

Yaiqoob (Dr):- Anfinte gede xaa yannara Sudaanennihu keeru akati quuxxote aana nooho. Qarru giddo nooho. Sudaane tenne yannara gaancete giddo noota ikkasenni illachise gobbasera kalaqamino qarri aanaati. Sudaane xaa yannara xaadinose gaanci qarru giddo tuga hoogeemmesero muli barrubba kawa Gibitse kaphunni dudubbanni noore adhite ledose dudubbannokanni. Konni kaiminni, Sudaane sammi yaase Itophiya irkisseeti yaate didandiinanni. Qoleno Gibitse yitannore adha giwatenniiti yaa didandiinanni. Hajo huwattino daafiraati yaateno didandiinanni.

Xaphi assine la’nanni woyte kayinni umihunni, Sudaane sumimmete aana worreenna malaatissinoha dikkinoha. Layinkihunni, Itophiyu Gibitsete ledo kofattote waa wonshate amuraate lainohunni yekkeerantanno yannara Gibitsete ledo halante noota ikkasenni xaa yannara giddoydi gaanci xaada hoogeemmesero tenne hajo aana Gibitsetenni baxxitanno yine dihendanni.

Bakkalcho:- Abbayi kofattora waa wonshate amuraati shoolunni lamalu diri geeshsa yanna adhara dandaannota kullanni; muli barrubba giddo harinsoonnihu shoolki doychu waa wonshate amuraati kayinni goofimarchu yannara ikkasi Xaphoomu ministirchi xawisanna maciishshinoonnina tenne hedo aana ati mayyaatto?

Yaiqoob (Dr):- Tenne affinori Xaphoomu ministirchanna hajo togo yinona yitu bissaati. Anfinte gede kofattote loosino ikko waa wonshate harinsho xawinsooni garinni gumulantinota dikkitino. Siviilete loosu xibbuunni 93% iillinoha ikkana; Koorichu kofatto ijaarshi loosu gumulamihu

kayinni keeshshino. Wolootta gattino loossa loosantanni no. Kofattote hojja ledate loosu qara loosooti. Kuni loosu kayinni digoofino. Aananno dirinni kofattote hojja lexxitanno woyte ledotenni wolenta doychu waa wonshinanniha ikkanno. Hakkiinnino lexxanni ha’ranno woytenna loosu wo’munni wo’ma gumulamanno woyte jeefote yannara waa wonshinanniha ikkanno.

Miteekke kayinni yinoonnihu konni gedensaanni waa wonshinanni woyte iimaanni du’namanni dileellanno yaannoha xawisate ikkara dandaanno. Togo yaa waa wonshinanna du’namanni la’ate hajo hasiisannota ikka hooggara dandiitanno. Mannu kayinni way wo’mino yaa iimaanni du’nama la’ate yee hedannoha ikkiro baxxinore lellishate hedatenni ikkara dandaanno.

Konni gobbaanni kayinni balaxe xawisummonte gede kofatto ijaarantanninna waa wonshinanna xa noo deerrira iillitino. Konni gedensaanni waa wonshate harinsho gumulantannohu 74 biliyoone kiyuubike meetire waa amada dandaanno woyteeti. Ikkinhura, Xaphoomu ministirchi kofattote waa wonshate loosu konni deerrira uurrino; woy waa wonshate amuraati jeefote yannaraati yiinnoha dilawannoe. Yaanno korqaatino nooha dilawannoe.

Anfinte gede Xaphoomu ministirchi kofattote ijaarshi harinsho barru barrunkunni harunsanno. Ikkinhura, jeefote yannaraati yaa koni gedensaanni kofattote waa diwonshinanni yitanno hedo dilawannoe. Xawishshu hedono tenne dilabbanoe. Shoolki doychu waa wonshini yannara xawisino gara lainohunni kayinni amaalaanosi ledo sumuu yiino

garinni xawisinhura hajo buuxxe la’inori xawisanno yitano hedo nooe.

Xaa geeshsha kofatto amaddino yine kulloonnihu way bikki 42 biliyoone kiyubike meetire meddi yinoho. Kuni kayinni mitte doychonni ikkikkinni yanna yannantenni gumullooni waa wonshate amuraatinniiti. Ninke anfoommohu konni garinniiti; albilichono wo’manninna lexxanni harannoha ikkasiiti.

Bakkalcho:- Haaroo’mate kofatto ledo amadisiisaminohunni aananno hasaawanna yekkeero harinsannihu Addis Ababaho ikkinota kullooni; sa’u yannara Gibitsete harinsooni yekkeerote bare aana kaajjado hedubba ka’eenaa duu’ne yekkeeramoonni gara xawisinke?

Yaiqoob (Dr):- Gibitsete harinsooni yekkeerote bare aana ani dinoommonkanni. Basete noommokki daafira hasaawanna yekkeero hiittoonni harinsi yitannota kulate didandeemmo. Ikkollana, Itophiyu widoonni xaa geeshsha ani afummo geeshsha Gibitsete widoonni daggara dandiitannota hiittenne xiiwono sumimme malaatinsie diegenninoonni; dimalaatinsannino. Abbay waa horoonsi’rate gara lainohunni Gibitse fajjishiishi’nanni loosate lawanno garinni malaatissenke yinnannire Itophiyu konni albaannino diadhitiino; albilichono adhitannokki hedooti.

Gibitsete widoonni yekkeerantannori konni ragaanni daggannoha ikkiro hiittenne barerano Itophiyu ragaanni adhamooshshe diafidhanno. Miteekke Gibitsete harinsooni barera kaajjado yekkeero noorono insa hedo adhannohu dino. Itophiyu ragaanni duuchanka woyte gobbate qoosso ayirrisiisate harinsho heedhanno; Gibitse kayinni konne kaajjado yekkeero gede adhitara dandiitanno.

Bakkalcho:- Gibitsete xa amaddino uurrinshise garinni yekkeerantanni ha’rase ledannoseri no? konni gedensaannina agarranni harinsho hiitoota ikkitara dandiitanno yaatto?

Yaiqoob (Dr):- Gibitsete xaa geeshsha loossannori hee’riro hasiisannosekkire baala xa’mitanninna coyidhanni keeshshinote. Lawannoreno yekkeeramattenninna sayikki bissara tenne hajo la’enke yaatenni hattono Itophiyu su’ma hunatenni kalqoomu seera sa’ino yaatenni higgannokkite. Tenne harinshose qara dipilomaasete loosu gede assite loossannohura harinshose toltoseno hooggono rossino harinshosenni higgannota dikkitino.

Ninke kayinni agarranninkeha uminke looso halaalaanchonna taalo ikkino garinni loosu noonke. Sumuu assitannonke harinsho aana Gibitse sumuu yitannoha ikkiro ninkeno sumuu yineemmo. Konni gobbaanni kayinni Itophiyu horose, qoossosenna loososeno Gibitse fajjitanose gede sayisse uytannoha dikkanno. Konne ayino assannoha dikkanno.

Bakkalcho:- Mashalaqqe aatenni duucha yannara halamattonke daafira wodaanni galateemmo.

Yaiqoob (Dr):- Anino galateemmo.

Bakkalcho

Odo

Shekkeerete Biinnenni daanno dhibba garga'rate loonsanni hee`noonni

Abrahaam Saamuel

Addis Ababa:- Shekkeerete biinne abbitanno haaruuddu dhibbi Afrikahonna Itophiyaho bidhatto ikkinohura gargarate loonsanni hee`noonni Paan Afiriku Shekkeerete Biinne Gargaroshshi Maamari Itophiyu Murrichi Pirofeseeri Dilinessaw Yehualawu egeensiisino.

Shekkeerenna wolootta Biinnetenni daanno dhibba hiitto assine garga hasiisanno yitanno hajonni harinsooni songo aana Pirofeseerichu Dilinessaw xawisanni; Afirikaho Shekkeerete taraawo sa`u dirrara noo gargaroshshinni woyyaawinoho. Muli yanna kawa kayinni Itophiya lendeenna haammata Afiriku gobbuwara taraawo lexxitanni daggino.

Itophiyu giddo nookkihu Biinnetenni taraawannohu mitu mitu dhibbi muli yanna kawa Itophiyaho kalaqamani dayno yinohu Sooreessu, Denge yinanni Eezhiyaho calla noo dhibbi Awuropu kiironni 2013 kawa Soojaati Itophiyira kalaqame Itophiyu baalaho taraawanni afamanno yiino.

Pirofeseerichu xawishshi garinni, haaruuddu Shekkeerete Biinne wolootta gobbuwanni taraabbanni Afrikahonna Itophiyaho hala`litanni no.

Shekkeerenna Biinne qaltanno dhibba gargarate dhuka ijaarsatenna gutunni loosate Afrikahonna Itophiyaho danqara ikkitino dano gargarate amaalammani hee`noonni.

Hattono, jawa bidhatto ikkinohura Afirikunna Itophiyu gedee gobbuwara jawa loosa loosa agartannota huwachshino.

Haaruuddu Shekkeerete Biinne taraabbannonna qalantanno baatto woy qarqari maa lawanno yaannoha xiinxalotenni bande gargarate akatasi anfoonkki daafo, hiitto ikke sa`annoro akatasi maa ikkinoro afa hooga jawa bidhatto ikkitino; konne qarra anfe gargarate jawa wo`naalsha assa hasiisanno yaanni huwachshino.

Sooreessu xawishshi garinni, bisu kifleenna mogolete giddo e`e bodidhannori baqqala Shekkeere Biinnicho dhibbi dirrate gama Itophiyu kifilera callaho afamannoha ikkana; dhibbunni daafamino manni kiirono boodeholla.

Kayinnilla, muli yanna kawa rahotenni hala`lanni noo daafira, dhibbunni amadantanno manni kiirono lexxitanni no. Eezhiyahonna Gelfete qarqarira afamannohu "Anafileesi Istefensii" yinanni Shekkeere tareessitanno Biinnicho Awuropu kiironni 2012 hanaffe

Jibuutira kalaqantino. Suffe, 2016M.D Itophiyaho 51 qarqarira taraabbino. Hattono, Soojaati Afirikinni sa`e Galchimi Afirikano taraabbino.

Alba Shekkeere sayissanno Biinnewiinni kuni baxxannohu, haammate quchumu giddo qalamannoha ikkana; qalamate horoonsi`rannohu mini gidonna mini gobbaanni noo uduunni aana ikkinohura jawa bidhatto ikkinota xawisino.

Konne qarra tirate xiinxallo harinsanni hee`noonni yinohu Pirofeseerichu; babbaxitino Afiriku gobbuwanna Itophiyaho xiinxallonna buuxo assatenni xiinxalotenna buuxote poolisera ikkitanno amaalete hedo shiqishate loonsanni hee`noonni. Paan Afiriku Shekkeerete Dhibbi Gargaroshshi Maamari, Itophiyaho ontu diri istiraatejikete mixo mixi`re loosanni no. Fayyimmate Ministeere ledo halamatenni loosanni Shekkeerenna Biinnicho qaltanno dhibba gargaratenna hunate gutunni loosatenna mixo faajje assate harinsho aana noota hasaawino.

'Amandoonni ...

lamala Terbayinubba elektiriikete wolqa burqissanno.

Abbay kofatto ijaarshi goofikkinni lamala Terbayinybba wolqa burqissanno gede loonsanni hee`noonni kulinohu Injiiner Habtaamu (D/r); kuni adda ikkanno woyte kofatto lamala Terbayinubbanni buriqissanno wolqa Gilgel Gibe-3 burqissannohunni aleenni ikkanno. Kunino kofatto gooffukkinni Itophiyaho jawa elektiriikete wolqa burqisannoha ikkanno gede assannosi yiino.

2014M.D loosu giddora e`ino lame Terbayinubba kaiminni tayxe loosu giddora e`annori onte Terbayinubba wolqate bikka Belesihu, Gilgel Gibe-1na 2 hattono Tekeze wolqate burqisaano mereershuwa uyitanno kirotenni 1 kume 180 Meegga Waattenni taalo woy roortanno wolqa burqissanno yiino Ministirchu.

Ikkollana, ofollosinna way du`namme kaiminni ontunkunni wolqate burqisaano Terbayinubba wolqa burqisate dhuki xaa yanna kageeshshaati yine coyi`ra dandiinannikkita xawisino Ministirchu; kofattote ijaarshi goofanno woyte 13 Terbayinubbanni 150 Meegga Waatte elektiriikete wolqa Beeraawe wolqate mereersha karsantannota xawisino.

Ministirchu xawishshi garinni; kofattote qansanni Terbayinubba kirotenni 375 ale Meegga Waatte wolqa burqissanno yine agarranni. Aantanno lee dirrara miinju hasatto wonsha dandiitanno wolqa wayinni, diilallotenni, Arrishshotenninna baattote giddonni fulanno fooraro burqisate mixi`noonni. Xaa yanna gobboomu deerrinni elektiriike burqisate dhuki 5 kume 420 Meegga Waatte iillino.

Abbay kofatto kayinni tenne kiirono ero assitanno. Konni aana Koyishunna wolootta wolqate buichubba ledantannosi woyte aantanno lee dirrara Itophiyunni wolqa burqisate dhuki 17 Giiga Waatte iillanno yiino.

"Itophiyu dagati...

Oosonkera tareessate noonke jiro giddonni qaruu de baatonke, kalaqamu jironkenna co`icho waynkeeti yinohu Xaphoomu ministirchi; tenne jiro ilamate tareessate ninke Itophiyu daga halantino cigilenni jawa dhagge loonsanni hee`noommo yiino.

Laynki gafa umi diri haanju harumi amuraatinni 7.5 biliyoone chigginyubba kaasantinota xawise; haanju harumi amuraatinni xaa geeshsha 32.5 biliyoone chigginyubba kaasantinotano egeensiisino. "Kuni kalqete leelle egenninokki; maattotenni, gambooshshunni, songotenna awalle gamba assi`rate gobbaanni konni deerrinni loosunni Investe assitonna loosunni qaafa adhitino gobba dino" yiino.

«Haanju haruminni Itophiyu balaxaanchonna lawishsha ikkino loosa gumultino; lamunku gafinni haanju harumi amuraatinni 50 biliyoone chigginye kaasateeti mixi`noonni; xaara gatino sasu diri noonke; diru dirunni 5 woy 7 biliyoone chigginyubba kaansummoro mixi`noommohunni ale gumulsha borreessiisa dandiineemmo»

yaanniiti Xaphoomu ministirchi coyi`rinohu. Haanju harumita mixo gumulate baalanti Itophiyu daga sa`u onte dirrara leellinshoommo jawaante, loosu kakkaoshshenna guma mootimma addintanni ayirrissanno yiino.

«Xa hee`noommo bayichi shoollunna sasu diri albaanni halallahonkanni yinohu Xaphoomu ministirchi Abiy (D/r); konni woradonna qooxeessu daga boode dirra giddo qooxeessa haanja assa dandiitino; xaano qooxeessanke haanja assanke, bushsha agaranke, bunu, laalotenna shaete darchi latishshanke kaajjinshe sufa noonke» yiino.

Itophiyu Jireenya buunxeemmo bushshanke, waankenna baatonke agaratenni yee; Itophiyu dagati jawaanta anguwa kaajjillunni dhagge loosa suffino; jeefinsooni hawadi haanju amuraatinni mixi`noonnihunni ale gumulle 7.5 biliyoone chigginyubba kaasa dandiinoommo yaanni coyi`rino. Xaphoomu ministirchi xawishshi garinni; haanja haruma mixi`noommohunni balanxe gumulleemmo, Abbay kofattanno gumulleemmo.

«Qamadetenni hananfete maatete Jireenyinni yaano Lukkuwunni, maalunni, adotenni, quphunni hexxo uyitanno loosa gumulantino; aantanno dirrara Itophiyu giddo Qamadete batinyinni kainohunni daabbo, Lukkuwu batinyinni kainohunni qole maaluu waagi muxxe ikkinokki gobba kalaqate noonke ajuuja gumulleemmo» yiino.

Ninke Itophiyu daga haanja harumi gedeecha hagiirsissanno loosa loosammora; Itophiyunni buximatenna huucci`rate dhagge leeltanno dhaggete eronni Jireenyu doogo widooge massinammora eeggatenna yeemmo yaanni woshshatto shiqishino.

Itophiyu hanaffinota Jireenyu harinshonna duuchu handaari soorro kaajjishate harinsho uurrissara dandiitannoti uullate aana hiitti wolqa nookkita xawisino Xaphoomu ministirchi Abiy (D/r); oosonkera biifado gobba tereessineemmo; konnirano jawaantenna kaajjine loonseemmo yiino saysino.

"Haanju haruminni...

pirezidaantichi kalaa Desta Ledamo coyi`ri.

Oromiyu qoqqowi Soojaati Shewa zoone Lume woradi Joogo laayyora harinsooni layinki gafi umikki diri haanju harumi xaphishshu qixxaawo aana Xaphoomu ministircha Abiy Ahimed (Dr.) lede baalante qoqqowubba pirezidaantotinna Gibrinna Biironni sooreeyye leeltino.

Xaphi assate amuraati aana leellinohu Sidaamu qoqqowi pirezidaantichi kalaa Desta Ledamo; xaa geeshsha loonsoonni loosanni illete leellanno guma maareekkisiisa dandiinoonni yinohu pirezidaantichu; haanju harumi loosa afidhino horo huwantoommo daafira kaansoonni chigginyubba garunni awuuta, agarooshshe assanna latisa hasiisanno yaannino qummeessino.

Pirezidaantichu kalaa Desta lede coyi`ranni; gobbanke hala`lado ikkasenni albillichono baca qooxeessubbara chigginyubba kaasa agarranninke yee; babbaxitino basera kaansanni chigginye xaanni hananfete qixxeessate loosa loosannita egeensiisino.

Hattonni addi addi qoqqowubba sokkansa

sayissinoha ikkana; haanju harumi qooxeessu agarooshshinni sae sagalette wowe buuxiisatenna loosa kaayyo kalaqate ragaanni noosi qeechi luphiima ikkasi qoqqowubate pirezidaantoti xawissino.

Qixxaawote aana leellinohu Somaalete qoqqowi pirezidaantichi Musxefe Mehaammed; Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed kakkayishshinni hanafamino haanju harumi loosinni Somaalete qoqqowino horaameessa ikkinota buunxoommo yiino.

Qoqqowoho miliyoonetenni kiirranni chigginyubba kaansoonni qaaggiisino pirezidaantichu; garunni awuuta dandiinoonihura agaroonni garinni lattanni noota coyi`rino.

Wodiidi Itophiyu qoqqowi pirezidaantichi kalaa Xilahun Kebede isi widoonni; layinki gafi haanju harumi loosi hanafonni ha`nura ikkitino haqqete sirchonna gummate ikkitanno chigginyubba halashshate illachinshe kaansoonni yiino.

Haanju harumi loosi qooxeessu agarooshshinni

sae kiirona haammata qansootira loosa kaayyo kalaqatenna sagalette wowe buuxiisateno kaayyo haare daynoha ikkasi kulino.

Affaarete qoqqowi pirezidaantichi Awwol Arba coyi`ranni; qoqqowoho tayxe haanju harumi loosinni 1.4 miliyoone ale chigginye kaansoonni yiino.

Kaansoonni chigginyuwa qooxeessu agarooshshinni sa`e Industirete hasiisannorira hossannotano xawisino.

Layinki gafi haanju harumi loosi; "Ga`ara techo kaano" yitanno massagote hedonni Ella 1/2015M.D Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (Dr.) Affaarete qoqqowira leelle hanafisiisotini qaangannite.

Layinki gafi haanju harumi loosanni tayxe lede shoole dirrara 25 biliyoone chigginyubba kaasate mixo amandoonni.

Mixote garinni kaansanni chigginyubba xibbuunni 60% waxamino dubbu Irshira, 35% dubboho hattono 5%quchumu biinfillira ikkitanno chigginyuwaati yinoonni.

“Durimmate bue kaajjine loosate”

Amsaalu Felleqe

Wocawaaro Agani ayyaannatenni huxxaminoho. Ayyaana ayirriinsanni yannara maate ledote xaande mittimattenni hagiirrunni sayisanna xa'mama Itophiyu mannira ha'nura budeeti. Maate woy jaalla xa'minannihu sammi yine mulla anganni dikkino. Xaa yannara baxxinhunni quchummate babbaxxitino laalo, daabbo, keeke amande fiixa fira xa'ma rosantanni daggino. Roorenkanni quchummate qooxeessubbara babbaxxitino ayyaana ayirriinsanni woyte keekete horoonsi'raano kiiri lexxitanni daggino. Konni kaiminni, keekete minna loosaa millimmo roorenkanni ayyaana ayirriinsanni yannara batidhanno.

Tenne attamonkenni Keekete daafira kayinsoommohu korkaatiweelo dikkino. Techoohu seyoote gafi wosinchi Keekete loosinni eggenamino ogeessinni ledote assinoommo keeshsho ki'newa shiqishateeti.

Wosinchi ilaminohu Yirgaalamete quchumira ikkana; lophosi kayinni Shaashamannetenna Hawaasi quchumaraati. Anjesinni hanafe rosisira qoteho babbaxxitino loosanni sayisino. Umisinni sae haammatu qansootirano loosu kaayyo kalaqino.

“Daddalu loosinni bobbakkino maate'yawiinni ilaamoommoha ikka'yanni anje'yanni rosunni roore daddalu loosira bobbahate halcho nooenkanni” yaannohu techoohu seyoote wosinchi kala Yaareedi Geetaachew; Hawaasi quchumira “Rome 1960” yaamantanno Kaaffe annaatinna loosu harisaanchooti.

Loosu kaimasi Hawaasi quchumira assi'rinohu kala Yaareedi; quchumaho onte babbaxxitino basera “Rome 1960” kaaffe fane loosiranni afamanno. Hawaasi quchumi gobbaannino Shaashamannete quchumira 6ki sina fane loosate dandiino.

Rosisinnino woyyaawa guma maareekkisiisanno rosaancho ikkasi qaagannohu kala Yaareedi; hasattosi roorenkanni daddalu widira ikkitinohura 11ki kifile rososi gudi gedensaanni daddalu loosira bobbahinota coyi'ranno. Rosaanchu hee're 16 dirisinni hanafe haqqu loosonna Garaajete loosu loosanni woxe amada dandiinota kulanno.

Hattenne yannara roore loosu loonseemero lowo woxe afi'ra dandiinanni; buximatennino fula dandiinannita ammanatenni daddalu loososi kaajjishe sufi.

Kalaa Yaareedi haqqunna Garaajete loosisira ledote ahaahisi Keekete loosinni eggenaminoha ikkasinni Keeke loosanni garano la”anni lophino. Konninni, “Rome 1960” Keekete minenna Kaaffe fane loosate kaima ikkinosi. Keekete mine fanara albaanni ahaahisiwiinni la”anni lophinohu Keekete loosu rosunninna qajeelshunni irkisatenni babbaxxitino Keekete minnara qaxarame loosino. Qaxarame loosinowa baala loososi annimmatenninna ammanamatenni loosasinni danchu su'minni woshshama dandiinota qaaganno.

Gedensaannino wo'ma yannasinni Keekete loosira karsaminohu kala Yaareedi; qaxarame loosu yannara ogimmasi lossi'rino; afi'ranno woxeno garunni suuqi'ranno. Hattenne yannara suuqi'rino woxinni umisiha Keekete minenna Kaaffe fa'nate hasatto galtinosihura suuqi'rino 30 kumi birri aana Sidaamu maykiro Fayinaansenni liqootenni afi'rinohu 15 kume birra lede 45 kumi birri kaimi kaapitaalenni “Rome 1960” yaamamanno kaaffe fanino.

Anjesinni 45 kumi birrinni Keekete mine kaaffete deerrinni fane loosatenni gumaamo ikkirono; lowo yanna adhikkinni minesi mooraano mulqiteenna kisaaru giddu uwinota qaaganno. Ikkollana, mooraano woxesinna jajjasi moorturogo ogimmasinna eggenosi mooramannikkita ikkitinohura hexxo murikkinni wirro loosi're umosi dandiino. “Mooraano woxenna Jajjala mulqidhanno; Egenno kayinni atewa gattanno; giddokki egenno hexxo murittokkinni loosu aana hosiisa seyoote kaimaati. Tenne doogonni sa”ayanni woxe cibbi'ne kaappitaale'ya kageeshshaati yaantenni egennotenna uurrinshuwa halashshate illachisheemmo”yaannino giddosita xawisinke.

“Heeshsho'ya giddu hexxo mure diegennoommo” yaannohu kala Yaareedi; loosu minisi mulqamirono yaaddosi kayinni wirro hiittonni loosu hanafannoro ikkinohura xaano qaxarame loosatenni woxe suuqi're “Rome 1960” kaaffe wirro fanate dandiinota coyi'ranno.

“Maate'ya dancha loosu bude ragisiisinoe” yaannohu kala Yaareedi; loosu budi noosikki manchi woxe afi'riro nafa woxesi garunni horoonsi'ra dandaannokkita kulanno. Manchi beettira woxe aantenni roore loosu bude leellishanna ragisiisa low horo afidhinota umosi lawishsha asse coyi'ranno.

“Manchi beetti wo'ma yannasi, eggenosinna dhukasi horoonsi're loosi'ra dandiino hasi'ranno deerra iilla dandaannota kullanna lophoommo” yaannohu kala Yaareedi; techoo iillino seyoora maatesi dancha loosu bude leellishatenni luphiima qeecha fultinota huwachishanno.

“Maate'yanni ragi'roommohu kaajjado loosu budinni ledote kalaqamunni mittoricho rahe huwatatenna ogimmate (Art) loosarano jawa hasatto nooe” yaanno. Kunino, Keekete loososi kaajjishe sufisiisate lowohunni kaa'linosita kulanno. Ahaahisiwiinni la”anni lophinohu Keekete loosinni umisinni fane loosatenni xaa yannara Keekete minnasi kirotenni 6 iillishino. Konne loosu seda yannara loosasinni handaarunni qajeelshano aanno.

“Luphiima ikkitino loosu araado nooe; wole arado dinoo” yaannohu kala Yaareedi; hiikkonne loosono kaajjine loosiro gumamma ikkinanni; buxima effi're giwanno manchi loososi yanna adhenna kaajjillunni loosu hasiissannosi” yee ammananno. Dureessa ikkate anjesinni kayse luphiima hasatto noosita qaaganno.

“Durimmate bue kaajjine loosate” yitanno Qullaawu maxaafi qaalinni hedosi kaajjishe manchi beetti kaajjillunni loosu dandiino gummaamo ikka dandaannota coyi'ranno. Baxxinhunni, Itophiya labbino baca kalaqamu jiro noose gobbara shotu garinni loonse lophu; jiro kalaqi'ranna buximatenni fula dandiinannita huwachishanno. Konnira, gobba baraassinoha yanna, wolqa kalaqamu jiro qineessine wo'ma yanna horoonsine loosi'ra hasiissannota amaalanoo.

Anjesinni hanafe loosu ayirriisa hasiissannota macciishshanni loosunni lophinohu kala Yaareedi; loonse lophanna heeshshote aana soorro abba hattono meessinni sa'ne wolootta ikka danda hexxosi ikkitinota kayse; hixamanye loosasinni techoo jawa deerrira iilla dandiinota coyi'ranno.

Ledoteno, gobbasira loose sa”a hasiissannosire loosu noosita ammananno.

Xaa yannara kirotenni lee sinna noosihu “Rome 1960” Kaaffe sinnara 278 qansootira loosu kaayyo kalaqa dandiino. Albillichono

Kalaa Yaareedi Geetaachew Rome 1960 Kaaffe anna

Kaaffete sinna halashshatenni haammatu qansootira loosu kaayyo kalaqate hasatto noosi. Loosaasines ledote danchu xaadooshshi noosita kulannohu kala Yaareedi; loosaasine'ya annimmatenni loosannorena loosu wodho ayirrisse loosannore ikkansanni Kaaffete anni ane calla ikkimmokkinni insano annuwaho yaanno.

Isino anjesinni hanafe ammanamatenna annimmatenni loose konni deerrira iilinoha ikkasinni uurrinshubbasi loosaasinenno loosonsa ayirrisannore ikkansanni albillichono uminsanni uurrinsha fante loosi'ra danditannore ikkansa kulanno.

“Masaalaanchu gobbasira diayirranoo” yinanninte gede “Rome 1960” ye su'mino daafira kulannohu kala Yaareedi; techonni tonne diro ikkitanno yannara macca Atileetichi Abbebe Biqili daafira borreessinoonnita maala'lissanno borro nabbawinota coyi'ranno. Tenne qansichinketa jawa dhagge kayinni waajjuullu naaddannota kulanno. Ikkollana, gobbasira lowontanni base uyne ayirriinsanniha ikka hoogasinni gaabbannota coyi'ranno. Tenne gaabbosi kaiminnino Kaaffesi su'ma macca Atileetichin Abbebe Beqili dode qeelinowa Xaliyaanu qaru quchumi Roomi su'minni “Rome 1960” yee su'minohu.

Xaa yannara Hawaasi quchumira noo kirotenni onte “Rome 1960” Kaaffe korkaatinni macca Atileetichi Abbeben Maaraatoonete qeellesi qaagantanno. Kunino qaagamatenni sae Itophiya xawisatenna baalanka mittimattenni sumuu assate hatto shiqishate dandiisannota coyi'ranno. Qeelle Adiwu qeellenni ajjinokkita ikkasenna waajjuullu; “Koliddu didandiitanno” yitanno hedonsa hiiqqatenni jawa sokka afi'rinoha ikkasi kulanno.

“Kaajjado labbaa beetti badheenni mitte kaajjado meyya no” yinanninte gede, Kalaa Yaareedii techoo iillino deerrira minamasi dukko Helen Haylu jawa qeecha afidhinota coyi'ranno. Loososi mite yee loosu hanafi yannanni kayisse Kaaffete loosu shiimunni jawa loosu geeshsha kaa'latenni uurrinsha hala'lite techoo noo deerrira iillitanno gede luphiimu garinni kaa'litannosita farci'ranno. Godowiinni heedhe ikko ilte heedhe konni loosiwiinni dibaxxitanno yaanno.

“Rome 1960” Kaaffera Keeke lede shaenna bunu hattono babbaxxitinota Chikine, Bergerenna labbinota shotu sagalla loosanni.

Owaante uynanni garino owaatamaanotenni galatisiisannonsaha ikkasi huwachishanno. Uurrinshate loosannori mererinni roore anga ikkannori meeyaate yaannohu kala Yaareedi; owaantetenni ikko keeke loosatenni haammatu meenti bobbahe loosannota kule; uurrinsha fa'nantu yannanni hanafe xaa geeshsha ledosi loosannori nootano coyi'ranno.

“Kaapitaaleete deerrinni hee'raera dihasi'reemmo; afi'nanni eo wo'manta losu aana hosiiseemmo” yaannohu kala Yaareedi; illachisi hala'ladunni loosu kaayyo kalaqa ikkinota kayse; kuusamanno woxi nookkitanna eo baalantenni loosu halashshate hixamanye loosanni afamannota coyi'ranno. Kunino, xa kalaqoonni loosu kaayyonni erotenni qansootaho loosu kalaqate dandiisannota kulinonke.

Dagoomitte yawosi fulate ragaannino babbaxxitino heeshshosi yanna giddu loosaasines xaaddannonsa qarrubba, dadille, shettonna hagiirre lainohunni balaxo aatenni ledonsa beeqqannota kule; aganu baatooshshi gobbaanni xaadinonsarira woxu fulo assatenni kaa'lannonsa.

Konnira ledote, afi'ranno eonni ammanamatenni mootimmate giwire baatanno. Mootimmate widoonni shiqqanno woshshattoranna kaa'lote hasattorano rahe dawaro qolatenni dagoomitte yawosi fulannota kulanno. Saeno, babbaxxitino danchummate loosu beeqqatenni rosansa murte fultino rosaano rosu battalansara higganno gede assatenni qooxeessu dagooma kaa'lanno.

Hala'lado mixo noosihu kala Yaareedi; amandoommohu 2016 haaru dirinni “Rome 1960” kaaffe sina Addis Ababaha fanate mixo noosi. Albillichono mite woy lame Afriku gobbuwara “Rome 1960” kaaffe fanatenna Itophiya egensiisate ajuuja noosita kulinonke.

Ledoteno, Rizoorte ijaarate hasattonna mixo noosihu ikkana; konnira, mootimma loososi la'e loosu baycho uytusiro woyyaawino garinni loosannota huwachishino.

Kalaa Yaareedii ledoteno, Itophiya buximatenni fushshate mittu mittunku qansichi loososi ayirrisse loosu noosita huwachishe; baalunku kaajje loosiro buxima hunne woyyaabbino heeshsho hee'ra dandiinannita sokkasi sayisino.

Woganna Turizime

Masqalu Ayyaani Guraagete Zoonera

Abrahaam Saamuuel

Masqalu ayyaana ayirrisate hanafora kaima ikkinohu Iyesuusi Mootichu sutamino Masqali afamasinni ikkana, shoolki saninni yaano Mootullele Illeeni gashshite noo yannanni hanafe ayirrisanni keeshshinoonnita dhagge kultanno.

Iyesuusi Mootichu sutamino Masqali baino yannara nooti mootoo'mate Illeeni, Masqala hassa'ra ka'u yannara mittu (bahitaawe) / Soqqamaancho/ ikkino manchi "Ajuujatenni xawinsoonnie; Iyesuusi Kirstoosi Masqala afi'rate Daamara ledde /haqqe duunte/ giiratenni, buwanna wiliile masqalu noowa massaggannohe; hakkuy gedensaanni baatto unte fushshatta" yiise. Yiinose garinni mootimma Illeeni Masqala hasse afi'rate baatto uma Wocawaaro 17 hanaffu. Hakkiiinni 6-7 aganna geeshsha baatto unsiissu gedensaanni Badheessa 10 Masqala afidhu. Konni kaiminni, Masqalu afami yannanni kayise Wocawaaro 17 Damaru amuraate harinse ayirrisanni.

Kuni baayru ayyaani, baalunku Itophiyu daganna dagoomi bude, hee'nanni heeshsho, horinya amadino garinni ayyaana ayirrisanni gari baychunni baycho baxxanno.

Guraagete daganni iibbinshe ayirrisanni ayyaana giddo jawa baycho uynannihu Masqalu ayyaanaati.

Masqalu ayyaani guraagete daga giddo jawa baycho afi'rino. Qoleno dagoomu qeechisino jawaho. Kunino, diro wo'ma addi addi baycho babbaxxite noo daga, maate, fiixa xaadisannoho. Quqquxantintoti Guraagete daga mimmito xa'mate, keere haa'rate, godo'late, gibbotenni babbaxxitinori areenna aruu araaramate, asale hunate mimmito gatona yinanni ayyaanaati.

Wedellunna geerru daamara xawisate fultinowa iddiretanni, qooxeessu latishshinni, irshu loosinni, daddalunni daga seekkite beeqqaano ikkitanno gede amaaltanno; wedellu annuwatenni maasso adhitanno. Gaamaareeyye annuwatewiinni loosu qeecha adhitanno; iltanno ama maassi'nanni, qoleno gojaamo rummannihu konni ayyaaniraati.

Annuwa ayyaanaho qixxeessinoonni hando woy booto albansaanni uurrinseenna hulleessi kisatenni ilama maassi'nanni. Gobbate keerenna hobbaate ikkanno gede Magano huuccattotenni xa'mitanno. Ollaahonna qarqaraho mitiimmate giddo noohanna anga ajinoha itissanno; ilaancha towaantanni. Minira higgino woy barcintino wedella gorrine itinsanni yanna Masqalu ayyaaniraati.

Wocawaaro 16-Birra 5tu geeshsha budu godo'le babbaxitino baycho dikkote, mannu gamba yaannowa baala sirbu godo'lenni ayyaana ayirrisanni. Seennunna labballu wedelli ku'u ko'onnira loome oltanni, shonkooranna birtukaane kooyissatenni jaala doodhitanno. Masqalu ayyaani ga'a heedhanno heeshshora kaima ikkannoricho gumultanno ayyaanaati.

Masqalu ayyaani, haaru dirira loonsanni loossa bande hiitto loosa hasiissannoro amaaltannonna mixidhannoha ikkannohura, dagoomu qeechinsa jawaho.

Masqalu Ayyaani Qixxaawo

Masqalu Guraagete daga aana jawa baycho uynanni ayyaana giddo mitto ikkinohura, qixxaawono jawa ikkitanno. Masqalu ayyaani qixxaawo hanaffannohu Masqalu ayyaana ayirrinse gundi soodonna hanafe daanno diri geeshsha noo yanna giddo qixxaawo assinanni. Konni kaiminni, ilantino qaensanni xeertidhe noo daga, fiixinna firu, shiimunna jawu hattono dureessa ikkinohu diro wo'ma Masqalu ayyaani daafira qixxaawo hanafanno. Guraagete daga Masqalu ayyaanira woxe gamba assa hanaffannohu huqqube ikko, suuqote garinni Birra gamba assa agarrannite. Qaete noo amuwi ayyaana ayirrisate buuro kuusa hanaffannohu Masqalu ayyaani fulanni hee'reenna hanafecti.

Konni kaiminni, Masqalu ayyaana ayirrisate sasunna shoolu agani gatanno yannara qixxaawo iibbitanno. Tenne yannara loosu beehacho shiimaho, jawaho, meyaatera labbaahura dhukinsa garinni beenkanni. Wedellu haqqe bocce qixxeessitanno, annuwu gorrinanni saada soortanno. Masqalu ayyaani yannara saada ittanno haayisso minde duunnanni. Kalo kallanni. Gorrote hasiisanno uduunne billawa lawinore qixxeessa hananfanni.

Wedellu seennihu loosu qeechi mine biifisate; addi addi kuula afi'rino bushshinni mineho buura ikkana, amuwu balaxe weese hoge qixxeessanno; karranni dado loosanno/ hidhanno/; kitifote/lanqanxoonni maalira/ ikkanno buuro, makimaano, miximixa qixxeessanno; Wocawaaru 12/buhe/ayyaninni kayise qixxaawanno. Lawishshah:-Masqalu Daamara ataachinanni; wedellu labballi Masqalu damarira dubbo hadhe haqqe bocce qixxeessitanno; Konnenno buhe ayyaaninni hanaffe loossanno.

Masaqalu ayyaanira Guraagete daganni balanxe hala'lado qixxaawo assini gedensaanni ayyaanu Wocawaaro 12 barrinni kaayise Birra 5 geeshsha ayyaanaho yine qixxeessinoonni budu sagalenna agatto horoonsidhanni baayru hagiirrinni sirbitanninna godo'litanni ayirrisannoha

ikkanna; barrubate su'minna loonsanni loossa konni wooroonni shiqqanno.

Wocawaaro 13 Woreeti Yehena (ወሬት የኸና)

Masqalu ayyaanira sagale shiqishate kaa'lanno uduunnichi qaaxu aaninni dirranno barraati. Minu giddo horoonsi'nanni uduunnicho qorophine co'o assine fiinenna haayishshine Birra 5 geeshsha sagale shiqishate kaa'litanno. Ledoteno, baalunku mines fee haaruudde jibba karre Masqalu ayyaana ayirrisate qixxaawo jeeffanno barraati.

Wocawaaro 14 (Dengeesaati Yedeeziya Isaati Yifti) /ደንገሳት የደ.ጌያ አሳት(ይፍት)

Konne barra baalante mini maatera qixxeessinoonni shaanu kitifo bushshunni loonsoonni uduunnichinni shiqqeenna intanni barraati. Konne barra wo'manta fulo danditannori meenteho. Konne barra minnate waalchira hashsha oosotenni lendoonni daamara giirranni barraati. Konne barra Guraagete afiinni, (deezhiya isaat) (bayoochi isate ken) yine woshshinanni. Ikkinohura, daamara giirranni yannara (gore, gore) yitanni Kaaliqqa konni barri daafira iillishinonsaha galattanno, amuwunna seennu qole ilil ilili yaanni iibbishanno.

Wocawaaro 15 (Wohemeya /cerqoosi/ yeirdi may) (ወኸመያ /ጨርቆስ/ የእርድ ማይ)

Guraagete daga qara gede Masqalu ayyaana ayirrisanno barri konneeti. Konne barra annuwate loosu xawe leellannoha ikkana;mittu mittunku maatete miilla lamenna sase ikkitanni soorroonni booto woy hando gorritanno barrati. Konne barra maala labbaahu minira eessi gedensaanni buuru giddo cuuanno; sufeno banxannita Guragete kitifo loonse intanni.

Wocawaaro (16 Yabaanda isaati / gurzete isaati) (ያባንዳ አሳት/ የጎርጎር አሳት)

Kuni barri Masqalunniha qara daamara duunne giirranni barra ikkana; amma'note dana uddiranno. Wedellunna seennu huuccattote minira hadhe budu sirba sirbitanno barraati. (Adabina) yinanni amma'note amuraate harunsine daamara giirranni barraati. Wedellu sirbu baychinni qae higganno woyte hawarro yannara qara ikkino damera qae qaete giirranni. Daamara giirranni budu sirba sirbinanni, anganni; konni gedensaanni baalunku mine mine ha're qixxeessinoonni sagale (xaba) kitifo ittanno.

Wocawaaro 17 (niqi bari /yekesel mayi) (ንቅ ባር/ የኮሎል ማይ)

Hawarro 12 saatenni hanafe mittu ollii giddo galtanno iddirete miilla daamara giirroonni baycho gamba yite qaalu gondooro e'atenni haaro olluu yooaancho doodhitannonna albi

yooaanchi ledoo uduunne saaysate amuraate harinsanni; haaro miila ikkate xa'mono shiqqeenna borreessinanni barraati.

Wocawaaro 18 (Yefiiqomay) (የፊቆማይ)

Seennu babbaxitino kirrenni gombe qixxeessinanni uduunne seesunniha qixxeessate kaa'lannonsaha ciikke xinqa hanafanno barra ikkana;olluu olluunni seennu budu sirba sirbanni cikke buuyyonniha xinqanno.

Wocawaaro 17 (kayise 23 geeshsha yejeweje/yejeweche) /የጃወጃ/ የጃወቸ/

Kuni barri, balluwu ballo xa'manno yannaati. Seennu amuwaho dananchu buuro annuwate barineexanna cira amadde, galtensa kayinni goco amadde hadhanno. Konni amuraati aana iltino qaaquulle maasi'nanni yanna ikkana, xaphoomunni balluwinsa insa ayirrisanno yanna ikkitanno.

Budu Masqalu godo'le (Adabina) /አዳብና/

Adabiina Masqalu ayyaani ledoo amadame Wocawaaro 16na birra 5tu geeshsha babbaxitino dikkote baycho huuccattote minnanna wedellu ledoo budu sirba sirbinanni yanna ikkitanno. Konni amuraati aana babbaxxino korkaatinni xeertidhe keeshshitino daga, fiixu firu, ledoo lophinohu xaade godo'lanno. Dooycho loosse sirbitanno. Quqquxantintori ledoo sirbunni yanna saayissanno. Konni amuraati aana labballu seenne galte ikkitanno beetto doodhitanno.

Labbaahu sirbaho fulino wedelli seenni mereero wodanasi baxissino beetto aana loomete afansha aatenni woy olatenni galte ikkitanno beetto budu garinni huuc'i'ranno. "Adabiinu" budinni sirbinanni sirbi mereero mitte labballu callootu kubbitanni godo'litanno godo'lenu no.

Xaphoomunni, Guraagete daga Masqalu yannara harinsanni budu loossa Zoonete jawa turizimete lophoranna jirote kaima ikkino. Zoonete kalqete dona assine borreessinoonni Xiyyu kinnanna Gibe booni gobboomu paarke, albiti dhaggenniti gedaamenna masgiidda hattono biiffannoti baattote ofolla noo zoonete.

Guraagete daga ayyaanu yannara ikko wole barra zoone dagge daa'attara bobbakkanno daga woy wosinna adhite danchu amuraatinni wosinsidhanno dagaati. Konnira, tenne zoone budenna Masqalu ayyaana ayirrisanni amuraate hattono turizimete baychuwa daa'ata hasiissanno. Masqalu ayyaani amma'note amuraatinni sae budunnino jawa baycho uynanni ayyaanaati. Hawalle iillishi'ne!

Bunu fayyimmankera...

Abbebech Maatewoos

Buna aga budenkeeti. Baattonke aana daddallanninna horonsi'nanni agattubba mereerinni lowo geeshsha egnaminohonna banxanniho bunu! dirunni kalqete aana 400 biliyoone siine ale buna manchi beetti aganno.. Hiittenne gobbanke kifilerano buna aganno manni kiuro yanna yannatenni lexxitanni daggino. Mitu mitu manni bunu fayyimma gawajjanno yee hedatenninna huluullamatenni wole agatto horonsi'ranna la'nanni. Gamu kayinni boohaaratenna mine iibbishi'rate gafidhe aganno. Ikkinohurano tenne lamala fayyimmate qoolinkenni bunu fayyimmankera noosi horo lainohunni ki'ne nabbawaanonkera tenne mashalaqqe haa'ne shinqoommo.

Bunu fayyimmate horo noosi?

1. Bunu afalenkera

Ixaaliyu xiinxallaanonni loosantino xiinxallo buuxissino garinni ikkiro, buna aga afalete kaanserenni amadamannikki gede gargartanno. Afalenke hipitaytesinni woy qiwaatete bati'ranninna labbino xissuwanni gawajjantara dandiitanno. Tini xissuwano afalenke aana bassa kalaqqanni ha'ratenni afalete kaansere iillishshara dandiitanno. Buna aga kayinni afalenke aana bassu kalaqamanno kaayyo ajishanno.

2. Bununna horo noonsa shiilubba

Bunu giddosi fayyimmankera horo uytannota baca coyibba amadino. Lawishshaho vaytaamiin B2 /Riiboflaaviin/, vaytaamiin B5, magniiziyemenna potaasiyeme labbino fayyimmate horo uytanno shiilubba mitte siine iibbino buni gidde afi'neemmo. Hattono bunu antayoksidaanti giddosi amadinohura fayyimmankera agarate kaa'lanonke.

3. Bunu baqqi assanno

Bunu giddosi kaafiin yinanni shiilo noosihura daafuro fushshanno; hattono wolqa aannonke. Tenne yannarano buqqeenke baqqi yitannohura qaagate dandoonke lexxitanno; hagiirru macciishshamme macciishshantannonke. Ledoteno bunu cee'mate macciishshamme hunanno.

4. Bununna hawate qarri /alzaymer/

Alzaymer batinyunni 65 ale diro ikkinonsa manna gawajjanno hawate xissooti. Dirinke lexxanni haranno yanna alzaymere amadannokekke gede bisu guunte millimillo assanna keeraabbino saga'la harunsa noonke. Ledoteno buna aga alzaymer xissonni amadamate kaayyo xibbuunni 65 anga ajishshanno.

5. Sukkaarete xisso xibbuunni 50 anga ajishanno

Xiinxallubba leellishshanno garinni ganye buna aga sukkaarete xissonni amadamate kaayyo lowontanni ajishanno. Ikkolla ikkininna buuxantino sukkaarete xisso noonsarira sukkaarete bikka ajase babbaxxitino coyibbanni babbaxxara dandaanno.

6. Gogunna unuunu kaanserenni amadamate kaayyonke ajishanno

Unuunu kaanserenna buna aga suwashshu garinni xaada hoogguro; buna aga baxxinohunni ilate yanna guddino meyara unuunu kaanserenni amadamate kaayyo ajishannota xiinxallubba leellishshanno.

7. Manchi beettira umu danani lopho ledanno

Buna aga umu rumudda kakkaysatenni umu lophora kaa'lanno. Ledoteno umu dananchi tatta`a ajishanno.

8. Faybere adhinanni gara ledanno

Bunu woloota agattubbanni roore fayberete bikkasi luphi yaanno. Faybere qole helleete keeraanchimmaro, moollete hattono kollestiroole ajishate kaa'lanno.

9. Cee'ma/ loosi'rate hisataawa hoogate macciishshamme/ ajishanno

Bunu gidde nooti kaafiine yinanni shiilo cee'ma ajishshanno; ledoteno cee'matenni amadamate kaayyo ajishanno yite xiinxallubba leellishshanno.

10. Infilaameeshiine /bisu hadhaawa/ ajishanno

Bunu bisu hadhaawa ajishate kaa'litanno shiilo giddosi noota xiinxallubba leellishshanno.

11. Parkinsensi xissonni amadamate kaayyo ajishanno

Mitte haaro xiinxallo leellishshanno garinni ikkiro barrunni 2-4 siine geeshsha buna aga parkinseni xisso malaatta lowontanni ajishe afamino.

12. Bunu diro ledanno

Ingliizete gobbara afantanno mitte xiinxallo attamisiissanno uurrinsha haaro fultino xiinxallo kaima assite kultino garinni barru gidde sase siine buna aga agaanchu diri aana soorro abbanno yitanno.

13. Ganye buna aga wodanu xissonni gatisanno yini

Kooriyaho assinoonni xiinxallo leellishshanno garinni barru baala boode siine buna aga nigu cufama qarrinni gatisannotanna bisu gidde nooti mundeete doyocho garunni gumulantanno gede assatenni wodanu xissora reqeeccawatenni gatisannota leellishshanno.

Selaaxa saga`latenni afi'nanni fayyimmate horo

Xaa yannara batinyu manni mine salaaxu sagalimma hosanna wodanchinanni. Shotu garinninna rahotenni minenke qixxeessineno ikko saga'lete mini gidde hajjaccine horonsi'ra dandiineemmo sagalla mereero gaamamannohu salaaxu haammattino fayyimmate horubba noositano babbaxxitino xiinxallubba leellishshino.

Salaaxa ganye saga'la uytanno fayyimmate horubba giddonno

1. Du'mille ajishate:- Selaaxu giddosi noo faybere korkaatinni sagale rakke daahantanno gede assatenni bisinke du'mannokki gedenna du'millinkeno lexxannokki gede assanno.

2. Keeraancho wodani hee'rannonke gede assanno:- Selaaxu gidde nooti vaytaamiin C, beetta kaarootiin fooleetinna fayberete shiilubba korkaatinni wodaninke keeraancho ikkanno gede assitanno.

3. Dhibbanna yanniweelo kalaqantanno geedhimma gargadhate:- Xisso gargartanno sagalla giddonni mitto ikkinoha salaaxa ganye saga'la xissonna yanniweelo kalaqantanno geedhimma gargadhate kaa'lannotano kullooni. Baxxinohunnino durinshoonni baaqula, avokaadonna lawze labbinore salaaxu ledo mitteenni karsiinse horonsi'ra qole afi'neemmoti fayyimmate horo luphi assanno yinoonni.

4. Miqichu kaajjillira:- Vaytaamiin K anje miqichinke kaajjillu hee'rannosikki gede assannoha ikkana; salaaxa labbino sagalla barru sagallanke gidde ganye horonsi'ra kayinni tenne labbino qarrubbara reqeeccaambeemmokki gedenna kaajjadu miqichi hee'rannonke gede kaa'lannono yinoonni.

5. Goxichu hoongi qarra gargadhate:- Goxichu hoongi qarri noonsa manni salaaxa ganye horonsira dooramaancho mala ikkinotaati kullannihu. Konninni

ledotennino salaaxu manaado kaaloore noosihuranna giddosi coomu noosikkihura hattono prootiinetenninna

shiilotenni jiroo`minoha ikkasinni ganye saga'la horo heedhannosi gede assannota kullanni.

Afuu gidde kalaqantanno fengese

Arrawu waajjo ikkasi korkaati kandiida yinanni yisteni ikkana arrawu waajji'ra qole kaandidiyasiis yamamanno. Kaandida bisinkera lowo geeshsha horo noose; ikkolla ikkininna bikku aleenni lophitanno yanna malaatta leellisha hanaffanno.

Kaimu korkaatta

- Xisso gargadhate dhuka laafisa

- Seeda yannara intibayotiiki xagga horonsi'ra

- Ila hooltanno xagga adha

- Insuliin /sukkaarete xisso xagichi/

- Godowinni heera

- Laafino afuu keeraanchimma agarooshshi

- Afuu moolle

- Sigaara/Sulukka/ horonsi'ra

- Alkoole horonsi'ra

- Coommitanno sagalla adha Malaatta

- Burbuxxo lawanno coy arrawu aana leella

- Saga'lete nyammo bada hooga

- Angatenni kinsanni woyte munda

- Afuu qarqari duu'ma

- Hiincate, egemmate qarrama

- Mini gidde assinanni xaginaate

- Manaado maxinenni mittu xiqqeessira hinkote

burushenni qarrawo fiyaa. Hakkiinnino iibbino wayinni seekkine hayishshira. Barru baala lame hinge gumulatenni lamalate gidde hasi'nanni soorro la`a dandiinanni. Hattono gamuutino way gidde 1 maanka maxine karsiisse. Maxine karsantino waa afuu gidde wonshatenni lulluqqate.

Wacote aana argiisa ledatenni afuu gidde lulluqqata hattono 1 maanka argiisu huunco agge. Konne xagicho barru baala lame lamala geeshsha assa hasiissanno.

Bakkalcho spoorte

Gudaafi Tseggay 5 kumi Meetire Riikoorde Hiiqqitu

Abrahaam Saamuel

10 kumi meetirenni kalqete shaampiyoonaa ikkitinoti Atileeticho Gudaafi Tseggay; agannate Itophiyu anganni fulte keeshshitino 5 kumi kalqete rikoorde Itophiyahoo wirro qoltino. Saiha Ellu aganira Keeniyu Atileeticho Feyize Kiipygooni anga ei`nота xeertinyu wiinamu saate 5 lipheessinni woyyeessa dandiitino. Bareeda atileeticho Gudaafi. Konne diro jawaata ikkkite dancha yanna saayissanni afantannoha ikkana; lamalate albaanni iillitonose gawajjoni woyyaabbe haaru dirinni haaro riikoorde hiiqqatenni gobbasera baraassino.

5 kumi meetire xeertinyi seenu dodanshonni 17 diro Itophiyu atileetooti mittu yekkeeraminsakkinni mimmitu ledo ku`u ko`onni ledo woyyeessitanni keeshshitino. Konne diro 5 kumi meetire wiinamu xeertinye rahe gudadenni wole gobba atileetichonni hiiqqante adhante keeshshitinohu sase agana callaati. Awuropu kiironni 2006 Atileeticho Mesret Deffaariti Turkaawitte Atileeticho Elvan Abiy Leggesetenni lame diro adhineennase keeshshitinota maakirote lipheessinni woyyeessite xeertinyu ranke hiiqqite umi yannara Itophiya qoltino. Bareeda Atileeticho qolte hakkonne diro Osilo 08 maakirote lipheessinni woyyeessite umise saate assidhino. Meseretino, dhggetenni hoodisse kibirewosene hiiqqitino atileeticho ikkitino. Sufino diro xaano hakko Osilote wole bareeda Atileeticho Xiruneshi Dibaabiti, Meseretinni amadantino wiinamu saate woyyeessite

Atileeti Gudaafi 5 kuminna 10 kumi meetirenni jawimmase kaajjishshe suffanni no.

xeertinyu ranke wirro hiiqqatenni qeeltino. 14 xiqqeessinni, 11 lipheessinni, 15 maakirote lipheessinni hiiqqinooonni ranke, 12 diri geeshsha ayinnino diwoyyeessinoonni. Dirrate gedensaanni xeertinyu aana saate woyyeessa dandiitino bareeda atileeticho Letesenbeti Gidayita ikkitanna; kibire wosene hiiqqite dandiitino Awuropu kiironni 2020 M.D Vaalenshiyaha harinsoonni heewora 14 xiqqeessa, 06 lipheessinni, 62 maakirote lipheessa ikkitino saate dodde saayikkita ikkate woyyeessa dandiitino.

Tini saate agannate albaanni Keeniyu Atileeticho Feeyize Kiipyegonni mittu lipheessinni woyyeessite Itophiyu atileetooti anga keeshshitino kibirewosene hiiqqite dandiitino. Ikkollana, xeertinyu aana mootoo`mite keeshshitinohu shoole

agana callaho. Kuni ayirrinnyu hasiisannohu Itophiyu bareeddara ikkinota kalqe seekkate buuxxino. Konnira, albano tenne xeertinyu ranke gobbasera qolate wo`naaltanni nooti Gudaafi, hakkawoyte nafa dandaa hooggurono laayinkita ikkate riikoorde hiiqqite dandiitino. Umita ikkate hiiqqate noose hixamanyonni bareeda Atileeticho Gudaafi, wirro 5 kumi xeertinyu wiinamu saate xeertinyu ranke hiiqqite dandiitino. Hasiisanno ayirrinnyu Itophiyahoo wirro qoltino. Alba Budapestete noo 5 kumi heewonnino kibirewosene hiiqqate wo`naalte lekkase aana iilliti gawajjoni qeeltukki sa`ino. Keenkiyaawittete ledo jawaata heewo agartanno yine agarrirono, hakkawoyte Kiipyegon adhitino.

Lamalate gedenoonni Diyaamendete liige jeefora Origenete Ameerikaho ikkadimmase

leellisha dandiitino. Gobbase beetto Birqe Hayyeloome ledo ikkatenni doddinoti Gudaafi, jeefote dooycho doddu yannara dhaggetenni daa`ataano dhaggeeffatanna qeela dandiitino. Jeefote xuruura taayisse sa`u yannara 14:00:21 ikkitino kalqete winamu saatenni umita fultino. Gudaafira guficho ikkitanno yine agarroonni Batriise Chibeeti 5 lipheessa gede`nite heewo layinkita ikkate qeela dandiitino. Heewote gedensaanni Gudaafi uytino hedonni, "Kalqete Shaampiyoonira lame medaaliya qeela hooga`ya gaabbissinoe; qixxaawomma garinni haaro ikkinoricho borreesiisemma yee agaroomma" yitinota Kalqete Atileetikse odeessitino.

Wole widoonni, Origenira jeefote heewo aana beeqqaano ikkitinori haammata Itophiyu atileetooti giddo Atileeti Yoomifi Qajeelchihu, Itophiyu saate woyyeessa dandiitino. Woluno, addintanni dhaggete heewo noowa tenne sa`u Budapestete 5 kumi meetirera Culqanna 1500 meetirera Birrete meedaaliya goowahoo wodha dandiinohu wolu Nooriwete Atileetichi Jaakoobi Inbirigisenihu, Origooni Diyaamendete heewora qeela wole dhagge borreesiisara wo`naalino. Ikkollana, fototenni bada dandiinoonni gede, Itophiyu atileetichi mitte maakirote lipheessinni 7:23:63 ikkitanno saatenni balaxe qeelinota buuxa dandiinoonni. Konnirano, xeertinyunni Itophiyu kibirewosene umisita assi`re adhasi buuxino.

Boharsha

Maala`lisanno halaale goxichu daafira

- Manchi beetti dirisiha 1/3ki saysannohu goxichunni. Kunino kirotenni 25 diro ikkana.
- Barrunni 7 saate goxa mannunnita lubbotenni hee`rate diro ajishanno.
- Alaarme /baqqi assitanno saate/ kalaqamasera albaanni Ingliizenna Ayerlaandete giddo manna goxanotenni baqqi assatenni galtanno loosaasine noonkanni. Loosaasine gutte ka`e waalcho gangantanni hajamaanonsa goxanotenni baqqi assitannonkanni.
- Qereq`ne taxxi assitukinni 3 dirrara goxa dandiitanno.
- Basurre dirinsata 70 anga sayissannohu goxichunni. Basurre barrunni 16 saate goxanno.
- Ameerika mittu barrira calla gashshino pirezidaantichi Deeviid Achuseni; 24 billoonyu saatesi giddonni batinye yanna saysinohu goxichunni. Yannano A.K badheessa 4/1894 ti.
- Umi kalqete oli yannara Pal Kern yinannihu Hangaari olanto ikkinohu Samosi xiyyitunni ganameenna goxicho hajajjanno sursi kifle aana ayirritanno gawajjo iillitannosi. Konninnino olanto Samosi 40 ikkitanno dirra goxichu nookkiha saysino.

- Qorkootu baqqi yitnore ikkate barrunni 5- 30 xiqqeessi geeshsha calla goxa ikkitannonsa. Qorkootu barrunni 5 saate geeshsha goxanno.
- Morfin yaanno qaali daynohu Morfes yamamanno hundi Giriikootu goxichunna haaqete maganninniiti. Morfin ayirritanno dhibbuwanni macciishshantanno xisso ga`labbi assannoha ikkana xagisiraanote aanano goxanote macciishshamme kalaqanno.
- Hashshu taalo kaafeen noonsare buna, shaenna kooka labbinore baqqi assitanno agattubba aga; surrenke melaatoonniin yinannita goxanote hormoone fincitanno yanna keeshshitanno gede assanno. Kunino uurrinshunnita goxichu amanyoote 40 xiqqeessi geeshsha sarraaqanno.
- Goxicho waajja Somni Foobiya yamamanno.
- Batinyu manni daallasa sa`ihu gedensaanni 7 xiqqeessi giddo goxano adhitannosi.
- Looso yannantenni loosannokki manni goxanote qarrira /Insomniya/ reqeecaawate kaayyonsa luphi yitnote.
- Baasa hinge waajjishshannonna masissanno haaquubba la`a; parkinsen /huxissanno xisso/ nna dimensha /hawate xisso/ labbino surrete xissuwa malaate ikkara dandaanno.
- Haaqe la`nanni haaqe ikkase huwatanna

- haaqete harinsho massagete dandoo lusid diriim yaamamanno. Baxxinhunni viidiyote geeme godo`la batisanno manni togoo danita haaqubba baasa hige la`anno.
- Saynetenni 80 ale ikkitanno babbaxxitino goxanote qarrubba no.
- Kalqete deerrinni goxicho gufissanno korkaata giddonni umihunna mittu intermeetete.
- Goxankera 2 saate albaanni televizhiine la`a hattono bilbilanna kompiyutere horonsira goxicho gufissanno.
- Manchi beetti heeshshosiha 6 diro saysannohu haaqe la`atenniti.
- Daakiyyootu goxannohu mitte illensa

diwantukkinniiti.

- Sluuz yinanni moichi 80 anga ikkitannota dirisi kifle sayissannohu goxanotenniiti. Kalqete aana goxaanchunna jallaagu moichi sluuzete.
- Baattote aana hee`ranno moichi giddonni harancho goxanote yanna noosihu daaniichoho. Daaniichu barrunni 2 saate calla goxanno.
- Goxanote wodaninni buubbanno ce`a no. Baxxinhunni daramaano ce`a / yanna agartanni gobbatenni gobba hodhitannori/ diillalote aana harancho yanna mugganno.